

A 131/1968.(M.K.)MM. számú miniszteri utasítás részletesen szabályozta a tudományos és szakkönyvtárak gyűjtőköri együttműködését. Lapunk eddig is rendszeres tájékoztatást adott a kooperációs körök munkájáról. A jövőben azonban többet kívánunk foglalkozni a mai könyvtárügy egyik kulcskérdését jelentő kooperáció elvi kérdéseivel is.

Az eddigi tapasztalatok ugyanis már következtetések levonására is alkalmasak. Ilyen következtetés az, hogy a gyűjtőköri együttműködés nem vezet pénzübeli megtakarításhoz (lásd KONDOR Imréné cikkét). Egyúttal viszont egyre világosabbá válik: a szorosabb állománygyarapítási együttműködésen túl mind a lehetősége, mind a szükségessége megvan annak, hogy az egyes kooperációs körök szélesebb bázisra építsék együttműködésüket, a könyvtári munka részterületeinek tágabb körét is átfogva. (Ez egyúttal a könyvtáraknak az együttműködésben való érdekeltségét is fokozza, márpedig hatékony és öntevékeny együttműködés csak a kölcsönös, sokoldalú érdekeltség alapján folyhat.) Ilyen szempontból is fontosnak érezzük KOVÁCS Zoltán beszámolóját az SzKSzSz megalakulásáról.

A gyűjtőköri kooperáció hírei

KONDOR Imréné

A gyűjtőköri együttműködés eredeti célkitűzése, hogy szakterületek vagy nyelvterületek irodalmát a teljesség igényével – vagy legalábbis a teljességet reprezentáló mértékben – több érdekelt könyvtár együttesen, megosztottan gyűjtse. Magyarországon ehhez az eredeti célkitűzéshez a devizakeret jobb kihasználásának, a több példányos rendelések csökkentésének a reménye társult. A legaktívabban és folyamatosan működő természettudományi szakiro-

dalmi kooperációs körök tevékenysége, a kialakulóban lévő műszaki gyűjtőkörök programja, csakugy mint a társadalomtudományok területén az elmúlt időszakban stagnáló kooperáció, egyaránt azt bizonyítja, hogy az együttműködéshez fűzött forint- vagy devizamegtakarítási remények, a rendelkezések koordinálására vonatkozó elképzelések nem váltak valóra.

Az azonos szakterületek gyűjtésében érdekelt könyvtárak közös kiadványokban tárják fel állományrészeiket, vizsgálják a szakterület szakirodalmi ellátottságát, a folyóiratbázis növelésére és az együttműködésben részt vevő könyvtárak éves kereteiből megrendelni nem tudott művek beszerzésére a "koordináló" könyvtárak pótkeretet eszközölnék ki a Művelődésügyi Minisztériumtól, felméri a nem hagyományos dokumentumtipusok szerzeményezési lehetőségeit, a szakterület tájékoztatási rendszerének kialakításán fáradoznak.

A felsorolt tevékenységi formák képezik a 131/1968-as utasítás értelmében, önkéntességi alapon létrehozott kooperáció tartalmát. Általában az együttműködést koordináló, nagy állománnyal és megfelelő könyvtártechnikai felszereléssel rendelkező egyetemi vagy országos könyvtárak a kezdeményezők, a munkálatok szervezői s legtöbb esetben végrehajtói is. Az eddigi gyakorlat szerint a koordináló könyvtárak a felelősek az egyes szakterületek szakirodalmi bázisának megteremtéséért. Az együttműködésben résztvevő könyvtárak az adatszolgáltatáson túl csupán haszonélvezői, rosszabb esetben csendes szemlélői az együttműködésnek.

E tapasztalatok alapján a teljes műszaki szakterület gyűjtőköri rendezésére vonatkozóan a KMK kidolgozta elképzeléseit, amelyek lényege, hogy a műszaki szakterületet nem túlságosan nagy számú irodalmi kooperációs körbe szervezzék. Az egyes szakterületek irodalomellátásának koordinálására a koncepció hat intézményt - OMKDK, BMEKK, NMEKK, VVEKK, KGMTTI, ÉTK - javasolt. Az elmúlt fél évben a műszaki területen kialakult és kialakulóban lévő kooperáció a javaslatban foglaltakkal megegyezik. A spontánul is a javaslat szellemében alakuló műszaki gyűjtőköri együttműködés végleges és megnyugtató rendezése érdekében tudomásunk szerint a MM Könyvtárosztálya a javaslatot a közeljövőben a felsorolt intézményekkel szándékozik megbeszélni.

Az elmúlt fél év gyűjtőköri kooperációjának híreit ez alkalommal nem szakterületenként, vagyis nem az együttműködési körök szerint, hanem az azonos jellegű tevékenységek szerint csoportosítva közöljük.

A K é m i a i Szakirodalmi Kooperációs Bizottság, a Veszprémi Vegyipari Egyetem Könyvtárának szerkesztésében, közzétette a "Külföldi folyóiratok retrospektív lelőhelyjegyzéke a kémiai és vele kapcsolatos szakterületeken" című, 99 könyvtár állományát regisztráló jegyzék 2., bővített kiadását. A 99 könyvtár között azonban nem szerepelnek az OMKDK, a legjelentősebb gyógyszergyárak könyvtárai, a NMEKK, élelmiszeripari, vegyészeti gyárak, vállalatok, intézetek könyvtárai stb. - szerepel viszont a debreceni és a szegedi orvostudományi egyetem 57 tanszéki könyvtára.

Az É p i t é s ü g y i Tájékoztatási Központ hálózati tevékenysége keretében negyedévenként összeállítást készít "Uj külföldi építésügyi szakkönyvek ajánló jegyzéke" címen, a hálózatba tartozó könyvtárak állományáról pedig 1970-ben kiadta "Külföldi folyóiratok az építésügyi könyvtárakban" címen az 1966-1970-ben beérkezett folyóiratok jegyzékét. Kiadványait eljuttatja az építőipari gyűjtőkori együttműködésben résztvevő könyvtárakhoz.

1970. dec. 3-án Miskolcon a NMEKK, az OMKDK, a KGMTTI és a Nehézipari Minisztérium Könyvtárának képviselői a b á n y á s z a t i és k o h á s z a t i gyűjtőkori együttműködés lehetőségeiről tárgyaltak. A NMEKK a bányászati és kohászati referáló orgánumok és a legjelentősebb bányászati és kohászati szakfolyóiratok referátumai alapján összeállította a két szakterület teljesnek tekinthető folyóiratjegyzékét, amely alapját képezheti az együttműködési körbe belépő könyvtárak lelőhelyjegyzékének és felhasználható az ellátottság vizsgálatára is.

A FSzEK az 1970. november 25-én megalapított s z o c i o l ó g i a i együttműködési kör számára elkészítette a "Kurrens szociológiai folyóiratok jegyzékét", amely kb. 500 folyóiratcimet tartalmaz. Ezt bejelölésre és kiegészítésre megküldték az érdekelt 13 könyvtárnak. Így a közeljövőben várható, hogy elkészül a szociológiai folyóiratok kurrens lelőhelyjegyzéke.

A DOKUMENTUMBÁZIS BŐVÍTÉSE, A SZERZEMÉNYEZÉS SZAKSZERÜBBÉ TÉTELE

A BMEKK szerekapcsolatai révén rendszeresen kapja a Library of Congress-től az USA shared cataloguing program keretében összegyűjtött matematikai és fizikai tudományos szintű cianyagot. Ezt egyelőre előszerzeményezési segéd-

eszközként alkalmazza, később különböző vizsgálatok (ellátottság stb.) céljaira szándékozik felhasználni.

A gyarapítás támogatására a MM-től kapott keretből a matematikai kooperációs kör 10 könyvtár számára 192 művet 134 994 Ft értékben rendelt meg, a fizikai együttműködési kör pedig 5 könyvtárnak 86 művet 90 665 Ft értékben.

A kémiai szakirodalmi kooperációs körbe tartozó könyvtárak 1968-1970 között, részben szintén a MM támogatásával, 427 folyóirattal bővítették periodikum-bázisukat.

A dec. 3-i miskolci megbeszélésen megállapodás történt a NMEKK, a KGMTTI és az OMKDK között; eszerint a kereskedelmi forgalomba nem kerülő vállalati, intézeti kiadványok beszerzését olyan módon fogják megszervezni, hogy az érdekelt könyvtáraktól összegyűjtik azoknak az intézményeknek a címét, amelyek kereskedelmi forgalomba nem kerülő publikációkat adnak közre. E címjegyzék alapján meg lehet indítani a nem hagyományos dokumentumtipusok szisztematikus szerzeményezését.

GÉPESITETT TÁJÉKOZTATÓ SZOLGÁLAT SZERVEZÉSE

A Kémiai Szakirodalmi Kooperációs Bizottság több éves szivós munkával, a Magyar Kémikusok Egyesületének védnöksége alatt, a MTA KFKI-nek gépi és szellemi támogatásával elindította a Számítógépes Kémiai Szakirodalomfigyelő Szolgálatot (SzKSzSz). 1971. február 18-án a Kémiai Szakirodalmi Kooperációs Bizottság ülésén, kémiai, vegyipari üzemek, gyárak, kutatóintézetek, egyetemi tanszékek képviselői előtt Kováts Zoltán, a VVEK igazgatója, az SzKSzSz szervezője adott tájékoztatást az induló szolgáltatásról. (Az SzKSzSz megalakulásáról részletesen beszámol alább következő közleményünk. - A szerk.)